

Plenum

Onsdag 27.11.2024 kl. 14.00—23.06

15. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och 4 och 8 § i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner

Regeringens proposition RP 135/2024 rd

Utskottets betänkande ShUB 19/2024 rd

Första behandlingen

Förste vice talman Paula Risikko: Ärende 15 på dagordningen presenteras för första behandling. Till grund för behandlingen ligger social- och hälsovårdsutskottets betänkande ShUB 19/2024 rd. Nu ska riksdagen besluta om innehållet i lagförslagen. — Den allmänna debatten inleds av ledamot Lyly.

Debatt

22.16 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Orpon—Purran hallituksen työttömyysturvan kolmannen tai, voisi jopa sanoa, neljännen aallon leikkaukset kohdistuvat nyt näihin työttömyysturvan korotuksiin ja liikkuvuustukeen. Leikkaukset kohdistuvat samoihin ihmisiin kuin aikaisemmatkin, jo voimassa olevat työttömyysturvan heikennykset. Tämä koskee noin 88 000:ta henkilöä — 2023 näin paljon oli niitä henkilöitä, jotka tämän aktiivointi- tai korotusosan saivat.

On selvää, että leikkaus tulee heikentämään kannustavuutta työllistymistä edistäviin aktiivitoimiin ja osallistumista työllisyystoimiin ja vähentää myös työvoiman liikkuvuutta. Näillä työttömyysturvaleikkauksilla ei ole osoitettu olevan positiivisia työllisyysvaikutuksia. Esitys on esimerkki hallituksen kylmästä heikommassa asemassa olevien tuen leikkaamisesta. Tämä on omiaan lisäämään ja pitkittämään matalasuhdannetta ja taittamaan kotimaista kulutuskysyntää ja jarruttamaan työn perässä liikkumista. Tämä voimistaa työmarkkinoiden, toimialojen ja maan eri alueiden kohtaanto-ongelmaa, kun työttömien liikkumisen avustaminen lopetetaan.

Tämä korotusosa tuli vuonna 2004 työmarkkinaratkaisun yhteydessä. Tällä on sillä lailla mielenkiintoinen historia, että olen itse ollut tätä neuvottelemassa silloin, kun tämä aikoinaan on tullut käyttöön, ja nyt olen täällä sitten käsittelemässä tämän jatkoa. Tämä tehtiin nimenomaan sen takia, että halutaan aktivoida työttömyysturvalla olevia ihmisiä hakemaan aktivointitoimia. Käytännössä tämä on itsensä kehittämiseen liittyviin asioihin pieni kannustus, ja nuo määrät kertovat sitä suuruutta.

Jos ajatellaan sitten, että kun näitä on yli 80 000, niin niistä kolmasosalla oli alaikäisiä lapsia ja lasten yhteismäärä on ollut 35 000, eli tämä heijastuu aika laajasti sitten työttömien arkeen ja myöskin pärjäämiseen.

Nyt voidaan ajatella, että kun näitä työttömyysturvan leikkauksia on tehty monessa aallossa, niin siitä alkuperäisestä työttömyysturvasta, mistä tämän hallituksen kaudella läh-

Punkt i protokollet PR 123/2024 rd

dettiin ja missä nyt ollaan, ollaan kyllä nyt aika paljon viety niitä elementtejä, joita ansio-
turvalla on tarkoitus ollut tehdä. Ja siinä mielessä, kun kaikki tulee vaan päälle, niin se te-
kee tästä tosi hankalan asian.

Me olemme omassa vaihtoehtobudjetissamme tähän varanneet rahat, niin että tätä ei pe-
ruttaisi. Tämä nähdään positiivisena, kannustavana elementtinä työttömyysturvassa.

Toinen asia, arvoisa rouva puhemies, on tämä liikkuvuusavustus. Tämä on koskenut
noin 1 800:aa ihmistä, ja sinänsä tämä on ollut semmoinen vähän pienempi määrä henki-
löitä, mutta tämä on ollut semmoinen asia, että kun työn perässä liikutaan pitemmälle
omalta kotipaikkakunnalta, niin se on siinä madaltanut sitä kynnystä.

Me tulemme esittämään toisessa käsittelyssä, että tämä lakiesitys hylätään. Tämä on ko-
konaisuus, joka liittyy näihin aikaisempiin työttömyysturvan heikennyksiin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg, poissa. —
Edustaja Lindén, ja sen jälkeen sitten edustaja Kiuru esittelee vielä.

22.21 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan äskeistä edustaja Lylyn teke-
mää hylkäysehdotusta. Se ei nyt mitään laajoja lisäperusteluja tarvitse, mutta tässä yhtey-
dessä nyt haluaisin todeta, että koko tämä — käytän nyt tällaista sanaa — narratiivi siitä,
että heikentämällä lisää ja lisää ja lisää työttömyysturvaa me aikaansaisimme lisää työpaik-
koja, ei nyt vain näytä toimivan.

Varmasti jokainen ihminen ymmärtää sen logiikan, että jos meillä ei olisi mitään työttö-
myysturvaa, ei mitään sosiaaliturvaa, ei eläketurvaa eikä mitään, niin ihmisten olisi tieten-
kin pakko hankkia elämisensä puitteet vaikka millä ihmeellisillä keinoilla, ja tällä logiikal-
la ikään kuin ajatellaan, että se synnyttää työtä. Mutta me olemme kuitenkin luoneet tällai-
sen hyvinvointiyhteiskunnan, jossa me nimenomaan työttömyysvakuutuksella — koros-
tan tätä työttömyysturvan vakuutusluonteisuutta, eli sitä, että työntekijät ja myös työnan-
tajat tietystä suhteesta maksavat työttömyysturvaa — olemme luoneet turvaa niiden tilan-
teiden varalle, jolloin meillä sitten työttömyys kasvaa.

Toki tiedämme, että on olemassa tiettyjä kannustusloukkuja ja tällaisia tilanteita. Kun
liikutaan oikein pienissä tuloissa, jotka alkavat olla niin lähellä sellaista minimitoimeentu-
loa, että kynnys näiden kahden, eli hyvin matalasti palkatun työn ja minimityyppisen työt-
tömyysturvan, välillä on pieni, niin siinä voi esiintyä tällaista kitkaa. Mutta toisaalta emme
me voi painaa ihmisiä sinne nälkiintymisen partaalle ja ajatella, että jostain he sitten löytä-
vät työtä.

Eli halusin tämmöisen inhimillisen puolen itse tässä kuitenkin turvatussa työssä ja hy-
vätuloisena ihmisenä tuoda esille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja tosiaan edustaja Lyly ei
vielä tehnyt esitystä, koska se tehdään vasta toisessa käsittelyssä, [Aki Lindén: Selvä!]
mutta ehtii sitten. [Joona Räsänen: Harjoitteli jo!] — Kyllä, harjoitus tekee mestarin. —
Mutta sitten valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kiuru esittelee.

22.23 Krista Kiuru sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin tässä samassa ta-
lossa, mutta ikävä kyllä se tietokonejärjestelmä tai tämä meidän digitaalinen appsi ei ollut
ajan tasalla. Lähdin tänne, kun oli kolme puheenvuoroa vielä jäljellä, mutta ei niitä kahdes-
sa minuutissa pystytty puhumaan, eli se laahaa nyt jäljessä. Niin kuin tämä edustajien pöy-

Punkt i protokollet PR 123/2024 rd

tätietokonekin tässä salissa sekin näytti laahaavan tänään jäljessä, eli tekee tämän ennakoinnin hiukan hankalaksi, koska en halunnut osallistua tuohon edellä käytyyn keskusteluun. Mutta tähän ekspertiisini riittää, joten esittelen lyhyesti tämän asian.

Tässä on siis kysymys siitä, että vuoden alusta ehdotetaan poistettavaksi työllistämistä edistävien palveluiden ajalta maksettavan työttömyysturvalain mukainen peruspäivärahan ja työmarkkinatuen korotusosa sekä ansiopäivärahan korotettu ansio-osa. Tällaisia työllistämiseen liittyviä palveluita meille perinteisesti ovat työvoimakoulutus, työnhakijan omaehtoinen työttömyysetuudella tuettu opiskelu, työnhakijan omaehtoinen työttömyysetuudella tuettu kotoutumiskoulutus, työnhakuvalmennus, uravalmennus, työkokeilu, koulutuskokeilu ja kuntouttava työtoiminta. Myöskin tässä ehdotuksessa ehdotetaan poistettavaksi mahdollisuus maksaa liikkumisavustusta korotettuna, jos henkilö siis ottaa työttömänä ollessaan vastaan työtä yli 200 kilometrin päässä asuinpaikastaan.

Tässä esityksessä ehdotetaan myös alennettavaksi vanhempien luona asuvien työnhakijoiden osittaisen työmarkkinatuen vähimmäismäärää niin, että se jatkossa olisi 50 prosentin sijasta 35 prosenttia tuen hakijalle muutoin maksettavasta työmarkkinatuesta. Myöskin muutamia teknisiä muutoksia tehdään työttömyysturvalakiin.

No, kaiken takana on hallituksen kehysriihessä linjatut lisäsopeuttamistarpeet, joiden osana on käytännössä päätetty luopua työttömyysetuuden aktiiviajan korotuksista ja kiristää työmarkkinatuen tarveharkintaa vanhempien tulojen osalta. Tässä on oletusarvona, että etuuskuluja vähennetään 36,9 miljoonan euron verran, mutta kun verotulot sitten laskevat samalla, niin on jouduttava ottamaan huomioon, että se laskee tätä kokonaisuuden taloudellista vaikutusta kymmenellä ja puolella miljoonalla eurolla, joka sitten käytännössä vähentää sen reilu 26 miljoonaa julkisen talouden menoja.

No, lähtökohtaisesti, arvoisa puhemies, nämä korotusosat ovat olleet iso kysymys yhteiskunnassa. Eli työttömyysturvan korotusosien tavoitteena on ollut osaltaan taloudellisesti kannustaa työnhakijoita hakeutumaan työllistymistä edistäviin palveluihin. Näitä korotusosia maksettiin vuonna 23 ansioturvan osalta reilulle 26 000 henkilölle, peruspäivärahassa lähes 11 000 henkilölle ja työmarkkinatuessa yli 50 000 henkilölle. Korotusosia maksetaan enintään 200 päivältä nykylain mukaan, ja peruspäivärahassa ja työmarkkinatuessa korotusosan suuruus on noin 5,3 euroa päivässä, eli käytännössä kuukauden osalta on sitten 114 euroa kuukaudessa tuo korotusosa. Ansioturvan osalta korotusosa määräytyy työttömyyttä edeltävän palkan mukaan, missä 2 000 euron kuukausituloilla ansio-osan korotuksen poistaminen pienentää etuutta noin 112 eurolla ja 1 000 euron osalta noin 208 eurolla kuukaudessa.

Tämän liikkuvuusavustuksen osalta kysymys on siis siitä, että yritetään kompensoida työmatkasta tai muutosta aiheutuvia kuluja ja kannustaa työnhakijaa ottamaan työtä vastaan pidemmän matkan päästä. Käytännössä liikkuvuusavustuksesta maksettava korotusosa on suuruudeltaan yhtä suuri kuin peruspäivärahan korotusosa eli 5,3 euroa päivässä, mikä tekee kuukaudessa keskimäärin noin 114 euroa. Liikkuvuusavustusta maksetaan enintään 60 päivältä. Yksittäiselle liikkumisavustuksen saajalle tämän korotusosan poistaminen voi tarkoittaa siis käytännössä noin 317 euron menetystä.

Työttömyysetuuksien korotusosan poistaminen alentaa esityksen mukaan työttömyysetuusmenoja perusturvassa noin 28,6 miljoonaa euroa ja ansioturvassa siis 8,3 miljoonaa euroa, ja liikkuvuusavustuksen korotusosan poistamisen vaikutus olisi 0,2 miljoonaa euroa. Ja kun sitten otetaan huomioon se, että korotusosien poistaminen nostaa yleisen asumistuen menoja noin 4 miljoonalla eurolla, niin kokonaisuus alkaa hahmottua.

Punkt i protokollet PR 123/2024 rd

Arvoisa puhemies! Työelämävaliokunnan lausunnosta ihan yksi nosto. Käytännössä korotusosien poistaminen koskee lähtökohtaisesti vain työllistymistä edistäviä palveluita, jotka alkavat lain voimaantulon jälkeen. Anteeksi, siis me sosiaali- ja terveysvaliokunnassa mutta myöskin työelämävaliokunta kiinnitti huomion siihen, että on perusteltua, että tämä korotusosien poisto koskisi siis vain sitä työllistymistä edistävää palvelua, joka alkaa nimenomaan tämän lain voimaantulon jälkeen. Jos se alkaisi ennen, niin sillä voisi olla vaikutuksia... Ja tällä suojataan palveluihin osallistuvien työnhakijoiden odotuksia siitä, että palveluun osallistumisen vaikutukset etuusoikeuteen eivät muutu palvelun aikana. Ja tällainen huomio on tärkeä, jonka molemmat valiokunnat jakavat.

On selvää, että myöskin on keskusteltu siitä, vaikuttaako korotusosien poistaminen ja millä tavalla, ja siitä voi tarkemmin katsoa sieltä lausunnosta.

Arvoisa puhemies! Sitten tämän osittaisen työmarkkinatuen vähimmäismäärän alentaminen nykyisestä 50 prosentista 35 prosenttiin on tässä tämä toinen esitys, ja se koskee noin 10 400:aa henkilöä. 93 prosenttia osittaisen työmarkkinatuen saajista on nimenomaan näitä alle 30-vuotiaita, eli alentamisen vaikutukset kohdistuvat erityisesti niihin nuoriin, jotka elävät vanhempien, pääosin omien vanhempiensa, taloudessa, mutta jotka eivät kuitenkaan ole enää näiden vanhempien elatusvelvollisuuden piirissä.

On hyvä todeta se, että valiokunta piti myönteisenä, että esityksen mukaan kuitenkin omaishoitajan hoitopalkkiota tai perhehoitajan hoitopalkkiota ei enää oteta huomioon hakijan vanhempien tuloina osittaisen työmarkkinatuen tarveharkinnassa, ja jatkossa työmarkkinatuki maksetaan täysimääräisenä, jos hakijan vanhempien tulot alittavat 1 781 euroa kuukaudessa. Jokainen vanhempien huollettavana oleva samassa taloudessa asuva alakäinen lapsi nostaa tätä tuloarajaa reilulla satasella eli 106 eurolla kuukaudessa. Työmarkkinatuki maksetaan edelleen kuitenkin täysimääräisesti silloin, jos vanhempien taloudessa asuva henkilö kykenee luotettavasti osoittamaan, etteivät vanhemmat tosiasiallisesti tue häntä taloudellisesti, vaikka nämä tulot vanhempien osalta ylittäisivät säädetyn rajan.

No tässä kokonaisuudessa on paljon myöskin valiokunnan huomioita, joihin ei ole tällä aikataululla mahdollista enää ottaa tässä kantoja.

Totean yhteisvaikutuksista ihan muutamalla sanalla vielä sen, että siinä missä perustuslakivaliokunta toteaa, että voidaan mennä tavallisessa sääätämisyjärjestyksessä, mutta sillä on useita huomioita, jotka tässä jaetaan, niin erityisesti yhteinen huomio on sosiaali- ja terveysvaliokunnan ja perustuslakivaliokunnan kannalta siinä, että tässä on tehty isoja muutoksia työttömyysturvaan ja myöskin nämä eri aikoina tehty työttömyysturvaan tehty muutokset aiheuttavat yhteisvaikutuksia, joihin halutaan kiinnittää erityistä huomiota. Tämän merkitys on siinä mielessä tärkeä, että sillä on myös vaikutusta moniin sellaisiin asioihin, jotka sitten vaikuttavat myös siihen, syntykö lisää toimeentulotuen varassa olevia. Tästä voidaan sitten debatissa käydä keskustelua. — Kiitoksia.

Ja totean, että tähän esitykseen sisältyy myöskin valiokunnan mietintöön liitetty vastalause. Tämä vastalause on siinä valiokunnan mietinnön osana, ja siinä esitetään myöskin näiden korotusosien poistamisen tekemättä jättämistä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona.

22.33 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Suomalaista työttömyysturvaa todella on tällä kaudella rajusti heikennetty jo aiemmin. Nyt olisi kyllä syvää viisautta se, että ennen kuin tehdään uusia työttömyysturvaheikennyksiä, katsottaisiin, toteutuvatko ne vaikutuk-

Punkt i protokollet PR 123/2024 rd

set, joita aiemmille päätöksille on laskettu. Eli toisin sanoen katsottaisiin, vaikuttaako tämä työttömyysturvan uudistaminen, mitä hallitus on tehnyt, todella samalla tavalla työllisyyteen kuin hallitus on luvannut, koska, arvoisa puhemies, suurin osa tämän hallituksen työttömyysturvaheikennyksistä on käsitelty täällä eduskunnassa viime syksynä ja tämän vuoden kevätpuolella ja ne ovat tulleet osin jo voimaan. Varmaan olisi jo nähtävissä niitä vaikutuksia, onko näillä sitten työvoiman tarjontaa lisäävä vaikutus siinä mitassa, että ihmiset heikennetyltä työttömyysturvalta enemmänkin pyrkisivät palkkatuloille ja sitä kautta tämä työllisyys Suomessa nousisi.

Arvoisa puhemies! Näille työttömyysturvan muutoksille on kuitenkin laskettu kohtuullisen isot vaikutukset työllisyyden puolella. Todella tällä hetkellä se tilanne kuitenkin on se, että kesästä 23 lähtien Suomen työllisyyskehitys on ollut todella huonoa. Meillä työllisten määrä on itse asiassa vähentynyt yli 50 000:lla siitä, mitä se oli ennen kuin tämä hallitus aloitti. Senkin takia olisi syytä toimia nyt siten, että ennen kuin nyt uusia työttömyysturvaheikennyksiä täällä käsitellään ja hyväksytään, katsottaisiin, millä tavalla aikaisemmat päätökset ovat vaikuttaneet.

Tämä olisi ihan helppoakin tehdä siten, että nyt katsotaan tätä kokonaisuutta, joka meillä tänään on käsittelyssä. Tämän fiskaalinen vaikutushan valtiontalouteen valtion menoja vähentävästi on vajaa 25 miljoonaa euroa — taitaa aika tarkalleen olla 23,5 miljoonaa euroa. Mikäli nämä työttömyysturvaosat, nimenomaan nämä aktivointiosat, joista tosiasiallisesti olisi juuri hyötyä siinä, että ihminen pystyisi myös työttömyysturvan avulla aktivoitumaan ja löytämään polun takaisin työelämään, pidettäisiin voimassa, tämä olisi fiskaalisesti ihan mahdollista tehdä kustannusneutraalisti siten, että pidettäisiin itse asiassa vain olutvero sillä tasolla, millä se on ollut vuonna 23. Hallituksen päätös laskea olutveroa on pienentänyt valtion verotuloja 25 miljoonalla. Jos jokainen meistä nyt suostuisi siihen, että se olutölkki maksaisi muutaman sentin enemmän, niin nämä voitaisiin säilyttää. Palataan näihin sitten, jos edelleen hallitus haluaa, kun meillä on tosiasiallisesti näyttöä siitä, miten nämä aiemmat muutokset ovat toimineet.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

22.36 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Haluan tässä yhteydessä käyttää puheenvuoron myöskin SDP:n perusteista, siitä, miksi SDP on sitä mieltä, että näitä korotusosia ei kannattaisi tässä tilanteessa poistaa.

On ensinnäkin muistettava, mistä tämä esitys tulee. Tässä on kysymys siitä, että hallitusohjelmassa on haluttu ottaa yksipuolisesti, ei parlamentaarisesti sopien, iso reformi, muutos eduskunnan käsittelyyn sosiaaliturvan uudistamisen osalta. Ja tietysti kun paljon on uudistuksia ja kaikenlaisia teonsanoja, jotka näyttävät siltä, että tehdään yhdessä ja hyvin ja tehdään aidosti aitoja uudistuksia, niin tässä on kysymys siitä, että halutaan lähteä oikeuttamaan sitä, että sosiaaliturva voi käytännössä myöskin olla jatkossa selkeästi alhaisempi. Nyt jo ensimmäiset tietenkin ajattelevat, että kovaa puhetta, mutta itse asiassa on todettava, että tämä asia on ollut myöskin valiokunnassa esillä. Tässä reformin tarkoituksena on nimenomaan — kuten Orpon hallitusohjelmassakin todetaan, että kysymys on tästä — koko järjestelmän yksinkertaistaminen ja yksinkertaistaminen myöskin niin, että siirrytään yleistukeen, mikä voisi olla tarkoituksenmukaisinta. Ja tässä on tarkoituksena poistaa nämä korotusosat, että tulisi ikään kuin yksi tuki käyttöön. Sen kautta sitten hankaluutena

Punkt i protokollet PR 123/2024 rd

on ollut se, että sosiaaliturvan osalta nämä etuudet ovat vaihdelleet, ja siinä merkittävässä osassa ovat olleet myöskin korotusosat.

Tässä kantamme vaihtelevat hallituksen kanssa hyvin vahvasti. SDP ei kannata sellaista sosiaaliturvaa, jossa me emme voi aktiivisuudesta myöskin antaa tunnustusta. Nyt tämän esityksen osalta joudutaan sellaiseen tilanteeseen, että ihmisellä, joka on esimerkiksi osittaisella työmarkkinatuella ja asuu vanhempiensa luona, on sama tuki, vaikka hän ei osallistuisi mihinkään aktiivitoimintaan. Minun mielestäni se on täysin epätarkoituksenmukaista yhteiskunnan näkökulmasta. Me emme kannusta siis ihmisiä, jotka ovat perusturvalta, olemaan aktiivisia. Sellaisen poliittisen linjan valitseminen, jossa korotusosat lähtökohteisesti poistetaan, on kyllä aika erilainen kuin se käsitys, joka meillä on SDP:ssä. Me emme kannata sellaista sosiaaliturvapolitiikkaa, jossa lähdetään siitä, että sillä ei ole merkitystä, yrittääkö ihminen itse parantaa omaa tilannettaan. Tämä korotusosien poisto on siinä suhteessa aika räikeä sosiaaliturvaan liittyvä poliittinen valinta, että aikaisemmassa sosiaalhistorian perinteessä me ollaan kuitenkin tavoiteltu sitä, että ihmisten aktiivisuudesta kiitetään, ihmisiä aktivoidaan olemaan aktiivisia. Tämän tyyppisen tempun tekeminen on kyllä aika iso poliittinen arvovalinta. En tiedä, ovatko kokoomuksen ja perussuomalaisen kannattajat aidosti sitä mieltä, että sillä ei ole väliä, maksetaanko siitä, että ihminen on aktiivinen, vai siitä, että ihminen on ei-aktiivinen. Mutta tämä on uskomaton takinkääntö, ja minä ihmettelen sitä, että se tehdään yleisturvan suunnittelun yhteydessä, tämä on ikään kuin se ensimmäinen osoitus, minkälaista sosiaaliturvuudistusta hallitukselta pukkaa. Jos tällä menolla mennään, niin aika kovaa kyytiä tässä on tulossa.

On hyvä myöskin todeta, että tämä tehdään avoimesti säästöjen nimissä. Tämä säästö, josta edustaja Räsänenkin äsken puhui, on sitä mittaluokkaa, että kun olisi arvioitu näitä säästöjä, niin olisi varmasti tultu siihen johtopäätökseen, että olisi halvempaa jatkaa tällä nykysysteemillä ja esimerkiksi kaljaveron tai jonkun muun arvovalinnan osalta joustaa. Mutta nythän tässä käy niin, että me varmistetaan myöskin, että ne kaljat voidaan kotiin kantaa jopa kuljetuksella. Kyllä nämä sosiaalipoliittiset arviot, jotka tässä maailmassa on tehty, eivät ihan kohtaa tätä nykypäivää.

No sitten, arvoisa puhemies, niin kuin minä totesin tuossa, otan joitakin asioita, mihin valiokunnassa kiinnitettiin huomiota, tässä vielä esiin. Minun mielestäni ensimmäinen huomio on siis käytännössä se, että tämän esityksen tekeminen johtaa nyt sitten siihen, että verotulojen osalta me menetetään merkittävästi verotuloja, mutta myöskin tämän työllistymisen osalta me joudutaan korniin tilanteeseen. Minkälainen signaali tämä on niille ihmisille, jotka kuitenkin etsivät aktiivisuuden kautta asemaa työmarkkinoilla? Ja kun valiokunta myöskin kiinnittää huomiota siihen, että tässä on otettu aika vahvoja työllisyyspoliittisia tavoitteita, niin tällä on merkitystä. Toki reiluuden nimissä on sanottava, että me ollaan käyty myöskin pitkää akateemista keskustelua vuosikausia siitä, kuinka paljon nämä korotusosat vaikuttavat. On myöskin tärkeä havainto se, mikä on ollut sekä työelämä- että sosiaali- ja terveysvaliokunnalla, että nämä muutokset, jotka on tehty, eivät välttämättä ole hyvin merkittäviä työllisyyden kannalta. Se johtuu siis siitä, että monet näistä korotusosista ovat sellaisia, joissa ihminen pyrkii parantamaan omaa sosiaaliturvan maksimimäärää, ja se ei auttamatta ole välttämättä se, millä erityisesti työllistetään. Tämä on mainittu myöskin tässä valiokunnan mietinnössä, mikä on hyvä todeta.

Mutta kokonaistuloksena, jos me pyrimme nyt siihen, että nämä työttömyysturvaan tehdyt muutokset ovat olleet sellaisia, joissa työnteon kannustimia pyritään lisäämään — niitä on perusteltu työnteon kannustimien lisäämisellä — niin nythän me tehdään sellainen kan-

Punkt i protokollet PR 123/2024 rd

nustin, jonka ei motivoi mitään. Tässä ei ole mistään kannustimista kysymys. Ja kun työnteon kannustimista ei voi puhua, niin käytännössä myöskään tämän etuusjärjestelmän vahvistaminen nimenomaan työnteon kannustimia lisäämällä ei kohtaa kyllä tässä esityksessä. Näiden muutosten on arvioitu vahvistavan työllisyyttä noin 40 000 työllisellä. Nämä työllisyysvaikutusarvioinnit ovat olleet surkeata katsottavaa, koska meillä ei ole sellaista kiveen hakattua totuutta ja nyt jo on jouduttu korjaamaan näitä hallituksen työllisyysarvioita moneenkin kertaan. Tämä on huolestuttavaa, kuinka vähäisillä villoilla tässä mennään.

Arvostettu puhemies! Haluan kiinnittää huomiota myös siihen, että perustuslakivaliokunta otti joitakin asioita esiin. Yksi on osittaisen työmarkkinatuen vähimmäismäärä, [Puhemies koputtaa] ja se on aika kova juttu, nämä prosentit 50:stä 35:een. Mihin se perustuu, varsinkin kun se tuloajan muuttamattomuus yleisen palkka- ja hintatason noustessa [Puhemies koputtaa] on johtanut vanhempien tulojen vaikutuksen kiristymiseen samassa suhteessa? On hyvä todeta, että siellä oli muitakin arvioita, mutta niitä en pystynyt tässä yhteydessä ottamaan esiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos paljon. — Edustaja Lindén.

22.44 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Edellä edustaja Kiuru valiokunnan puheenjohtajana kävi perusteellisesti tätä asiaa läpi, enkä lähde itse nyt näihin yksityiskohtiin samalla perusteellisuudella. Tämä on enemmän periaatteellinen puheenvuoro.

Aikanaan opiskelin sosiaalipolitiikkaa korkeimpaan arvosanaan asti ja tein siitä gradunkin, ja muistan aika tarkkaan, miten me jaamme erilaiset sosiaaliavustukset, toimeentuloasiat ja sosiaalipalvelut erilaisiin luokkiin. Ja olen korostanut moneen kertaan sitä, että meillä on sairausvakuutus, meillä on eläkevakuutus, meillä on työttömyysvakuutus, eli ne ovat sosiaalivakuutuksen tiettyjä lajeja, joilla ihminen vakuutautuu tiettyjä riskejä varten: terveyden menettämistä varten, huoltajan menettämistä varten tai työn menettämistä varten. Siinä mielessä olen koko ajan oudoksunut sitä, että meillä puhutaan työttömyysturvasta ikään kuin jonkunäköisenä sosiaaliavustuksena, mitä se ei ole. Se ei ole tulonsiirtoa yhteiskunnassa yleisesti, vaan se on työntekijöiden itsensä vakuuttautumista näitä riskejä varten, ja siinä on merkittävä se itse maksetun vakuutuksen osuus — toki tiedämme, että myös valtion osuus on tällä hetkellä merkittävä.

Nythän meillä on tällä hetkellä huippukorkea työttömyys Suomessa, ja viime aikoina erityisesti korkeakoulutettujen ja perinteisesti niin sanotusti parempituloistenkin ammattien parissa työttömyys on kohdannut tuhansia ja tuhansia ihmisiä. Ja me tiedämme, että varsinkin siellä vähän korkeammissa tuloissa, koska tämä työttömyysturva on regressiivistä, se pudotus on suhteessa erittäin voimakas, vaikka se työttömyysturva senkin jälkeen on tietysti parempi kuin pienituloisilla. Mutta pienituloisilla, pienipalkkaisilla, se taas menee nykyisten leikkausten jälkeen niin lähelle sitä minimitoimeentuloa, jolla ylipäätään voi ajatella tulevaisuutta jotenkuten toimeen — siitä ei sitten välttämättä mitään asuntolainoja tai muita tällaisia makseta. Olen ollut aika lailla otettuna... Ja edelleen korostan, että toki tarkastelen tätä asiaa itse hyvätuloiseksi, turvatussa asemassa olevana ihmisenä, joka ei ole henkilökohtaisesti ollut työttömänä päivääkään, mutta minusta tässä eduskuntasalissakin on demonisoitu meidän työttömät. Heistä itsestään on tehty ikään kuin syyllisiä siihen, että he ovat työttömiä, ja sitten ajatellaan, että heitä pitää rankaista viemällä heiltä vaan oikein voimakkaalla kouraisulla näitä etuja. Ja näitähän on ollut peräkkäin vaikka kuinka monta, erilaisten etuuksien poistamisia. Otan tähän siis tällaisen niin kuin moraalisen kannan, ja

Punkt i protokollet PR 123/2024 rd

minun mielestäni tässä kerta kaikkiaan vaan toimitaan väärin ja epäsolidaarisella tavalla. Sen takia paheksun tällaisia esityksiä, joita nytkin tässä on tehty.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

22.47 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! On hyvä kiinnittää vielä huomiota tuohon perustuslakivaliokunnan lausuntoon, josta äskeisessä puheenvuorossani näitä muutoksia lähdin käymään läpi. Olin käymässä läpi osittaiseen työmarkkinatukeen liittyviä perustuslakivaliokunnan nostoja.

Nimenomaan työmarkkinatuen vähimmäismäärä pienenee nyt merkittävästi, ja osittaisen työmarkkinatuen vähimmäismäärää, 35 prosenttia, ei perustella tässä esityksessä, mihin se perustuu, eli onko se vielä riittävä perusturva, onko 35 prosentin osuus riittävä ihmisten perusturvan ja perusoikeuksien toteutumisen kannalta. Perustuslakivaliokunta kiinnitti myöskin huomiota siihen tuloarajaan, jonka alittavat vanhempien yhteenlasketut tulot eivät vaikuta työmarkkinatukeen vähentävästi. Koska tätä rajaa ei ole muutettu sitten vuoden 2002, niin myöskin on tärkeitä, että voidaan käydä keskustelu siitä, mihin tämä tuloaraja pitäisi sitoa. Tuloarajan muuttamattomuus yleisen palkka- ja hintatason noustessa on johtanut siihen, että vanhempien tulojen vaikutuksen kiristyminen on kerta kaikkiaan otettava vakavasti näiden vuosien tuloksena.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on sitten ministeriöltä saanut tiedon, että nimenomaan tähän asiaan käynnissä oleva yleistuen valmistelua koskeva hanke tuo parannusta, sillä siellä arvioidaan tämän uuden perusturvaetuuden myöntämisperusteita kokonaisuutena. Tämä on iso tunnustus, että valiokunta ottaa tämän asian esiin, koska silloin myöskin vanhempien tuloarajan arviointi olisi tehtävä, eli valiokunta pitää perusteltuna, että vanhempien tuloarajaa arvioidaan tässä yhteydessä, jos osittamista koskevia säännöksiä sovelletaan uuteen perusturvaettuuteen. Pidän sitä tärkeänä, sillä kun yleisturvaa koskevan lainsäädännön on tarkoitus tulla voimaan jo vuonna 26 vuoden alusta, niin silloin on selvää, että myöskin me joudumme jo ensi vuonna ottamaan tähän asiaan kantaa, ja tässä on nyt valiokunnan painokas mietintö taustalla asiasta.

Perustuslakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota myös siihen, että osittaisen työmarkkinatuen vähimmäismäärän alentaminen voi lisätä viimesijaisen toimeentulotuen tarvetta. Samaa olemme myöskin me todenneet, ja näiden muutosten vaikutukset toimeentulotuen menoihin pitää ottaa jatkossa entistä paremmin huomioon. Toimeentulotukiriippuvuudella on todettu olevan yhteys hyvinvointiin ja terveyden ongelmiin ja ylisukupolviin huono-osaisuuteen. Toimeentulotukiriippuvuuden kasvattaminen vaikuttaa myöskin hallitusohjelmassa olevaan toimeentulotuen vähentämisen tarpeeseen erittäin negatiivisesti, ja näitä yhteisvaikutuksia ei ikävä kyllä ole riittävällä tavalla otettu huomioon.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona.

22.50 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Puutun tässä vielä tähän kokonaisuuteen, johon itse asiassa tuossa edustaja Kiuru lopetti. Eli kun tarkastellaan näiden tässäkin lakiesityksessä tehtävien muutosten vaikutusta meidän toimeentulotukimenojen kasvuun, niin tässähän useammassa hallituksen esityksessä käy niin, että todella nyt ensisijaista turvaa kun heikennetään, niin sitten itse asiassa tämän viimesijaisen turvan eli toimeentulotuen menot tulevat kasvamaan. Siltä osin voisi ajatella, että se ei nyt ainakaan kannustavam-

Punkt i protokollet PR 123/2024 rd

maksi ihmisten tilannetta tee, koska tutkitustikin tämä toimeentulotuki on kaikista passiivoin sosiaaliturvan muoto.

Ja ylipäättänsä, arvoisa puhemies, tästä toimeentulotukimenojen kasvusta on Suomessa puhuttu aivan liian vähän. Kun katselen nyt täältä budjettikirjasta todella tätä kokonaisuutta, niin vuonna 23 olemme käyttäneet perustoimeentulotukeen 720 miljoonaa euroa — siis 720 miljoonaa euroa perustoimeentulotukeen — ja ensi vuodelle talousarviossa esitetään määrärahaa 970 miljoonaa ja rapiat päälle. Eli siis kahdessa vuodessa toimeentulotukimenot ovat lisääntyneet yli kahdella- ja puolellasadalla miljoonalla — siis kahdessa vuodessa yli kahdella- ja puolellasadalla miljoonalla. Ja kun katsoo sitten, kun täällä budjettikirjassa aina käydään läpi, mitkä tekijät vaikuttavat näihin määrärahalisäyksiin, niin aika monella rivillä todetaan, että määrärahalisäys johtuu juuri sitten jostakin muusta muutoksesta, jonka johdosta ihmiset enenevässä määrin joutuvat turvautumaan toimeentulotukeen.

Senpä takia olisi minun mielestä parempi yrittää pitää nyt ensisijaiset etuudet ainakin sillä tasolla, ettei tämä toimeentulotukimenojen kasvu olisi tätä luokkaa kuin mitä se täällä talousarviossakin on. Tosiasiallisesti, jos tässä nyt tämän kauden jokaisena vuotena nämä toimeentulotukimenot kasvavat sen sata miljoonaa, mitä ne nyt olivat todella tässä kahtena vuotena jo kasvaneet, me ylitämme sitten seuraavaksi jo kohta miljardin rajan ja sitten lähestymme jo kohta puoltatoista miljardia. Jokainen varmasti ymmärtää, että se ei ainakaan tätä suomalaisen yhteiskunnan tilannetta mitenkään helpota, että me entisestään sysäämme ihmisiä enemmän toimeentulotuella, vaan enemmänkin pitäisi pyrkiä siihen, että ensisijainen turva kannustaa ja aktivoi ihmisiä jo siinä vaiheessa, kun on tälle tarvetta, ja helpottaa sitten etenemistä eteenpäin, jolloin myöskin tarve tähän viimesijaiseen turvaan olisi pienempi.

Sen takia, arvoisa puhemies, halusin tämän vain nostaa esille, koska liian vähän olemme käyttäneet täällä salissa — itse asiassa ei kukaan meistä — puheenvuoroja niistä momenteista, missä tosiasiallisesti on suurinta kasvua määrärahoissa viimeisten vuosien aikana, kun käsittääkseni meidän kaikkien tehtävä ja tavoite on täällä kuitenkin valtiontaloutta myös osaltamme tasapainottaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

22.53 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tämä edustaja Räsänen puheenvuoro oli erinomainen nimenomaan siksi, että myös valiokunta kiinnittää tähän asiaan huomiota, ja se, että sosiaali- ja terveysvaliokunta yksimielisesti kiinnittää asiaan huomiota, on kova juttu. Me nimittäin esimerkiksi tässä osittaisen työmarkkinatuen korvausprosentin alentamisessa kiinnitämme huomiota siihen, että käytännössä tässä käy niin, että julkiseen talouteen vaikutus on tämän osittaisen työmarkkinatuen leikkaamisen johdosta 3,3 miljoonaa euroa vuodessa — siis miettikää nyt, mimmoisista rahoista me puhutaan, reilusta kolmesta miljoonasta — mutta sen lisäksi me joudutaan toteamaan, että tämän esityksen mukaan kuitenkin asumistukimenot kasvavat sen 200 000 ja toimeentulotukimenot 400 000. Kun me puhutaan reilun kolmen miljoonan summasta, niin tällä alkaa olemaan aika suuri vaikutus, kuinka paljon köyhyyttä me samaan aikaan tuotamme.

Minusta huomionarvoista on myöskin se, että tässä ryhmässä käyttäytymisen muutokset voivat olla fataaleja, koska jos nämä ihmiset, jotka ovat osittaisen työmarkkinatuen varassa, muuttavatkin sieltä kotoa pois, äidin ja isän luota, niin sehän tarkoittaa sitä, että meidän etuusjärjestelmän menot räjähtävät käsiin. Voisin kuvitella, että tämän kolmen miljoon-

Punkt i protokollet PR 123/2024 rd

nan haasteellisuus on nimenomaan siinä, että siinä ei tarvitse punkeerata kuin reilun kahden ja puolen miljoonan verran lisää menoja näihin pääluokkiin, koska ihmisten käyttäytymisvaikutus voi olla niin radikaali, että sillä on merkitystä. Ja miltä tämä näyttää, onko tällöinen säästö järkevää tehdä? Se on se päivän kysymys, johon hyvin vähän on saatu debattia aikaan.

Tähän liittyy sitten, arvoisa puhemies, myös se, että jos nämä käyttäytymisvaikutukset ovat tämänkin verran suuria, niin minusta on todella huolestuttavaa, että sekä perustuslakivaliokunta että sosiaali- ja terveysvaliokunta joutuvat toistamaan tämän saman rimpunsa täällä aina, että sillä on merkitystä, kuinka paljon toimeentulotuelle ihmisiä tungetaan. SDP:n vaihtoehtobudjettia tänään on ruodittu täällä salissa, ja kukaan hallituspuolueista ei kiinnittänyt siihen huomiota, että me lähdemme siitä, että meidän ei pidä tunkea ihmisiä toimeentulotuelle, ja se poliittinen valinta, joka tässä tehdään nyt, on Suomen sosiaalipoliittisessa historiassa täysin sellainen valinta, jota ei ole edes yhteiskunnan porvaristo koskaan suositunut. Nyt me nimenomaan suositaan tällaista käyttäytymislinjaa, että sillä ei ole merkitystä, kuinka paljon toimeentulotuen saajia tässä tulee, ja siitä ei käydä minkäänlaisia poliittista keskustelua. Samaan aikaan sama hallitusohjelma lähtee siitä, että toimeentulotukimenoja pitää laskea ja toimeentulotukiriippuvuutta pitää laskea, ja meidän vaihtoehdossamme nimenomaan käy niin, että toimeentulotuen saajien määrä on merkittävästi vähempi kuin hallituksen vaihtoehdossa. Tämä on iso arvovalinta, jonka tämä hallitus tekee, ja tässä sitä nyt lisätään sitten.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten.

Riksdagen godkände innehållet i lagförslag 1 och 2 i proposition RP 135/2024 rd enligt betänkandet. Första behandlingen av lagförslagen avslutades.